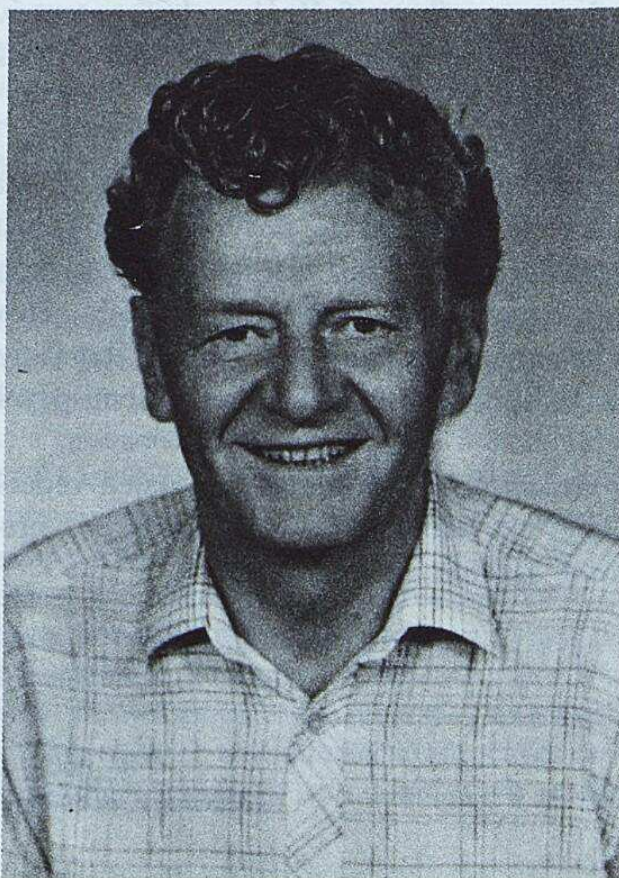

Prof. PhDr. Stanislav Kratochvíl, CSc. šedesátníkem

V medailonu ke Kratochvílovým padesátinám citovali gratulanti (1) s určitou skepsí jeho výrok, že po padesátce bude méně intenzivně pracovat a víc „užívat“ a odpočívat. Jejich skepse byla oprávněná. Od své padesátky do šedesátky stačil Kratochvíl přidat ke svým pěti odborným monografiím další čtyři (**Skupinová psychoterapie neuróz II, Manželská terapie, Hypnóza – experimentální přístup a Klinická hypnóza**) a navíc vysokoškolskou učebnici **Psychoterapie a reedukácia** ve spolupráci s prof. Kondášom a doc. Syřišťovou. Kromě toho připravil přepracovaná vydání některých dřívějších monografií (Psychoterapie, Terapie funkčních sexuálních poruch) a ke druhému vydání zdravotně-výchovné publikace „Jak žít s neurózou“, která vyšla mezitím i ve slovenském překladu, přidal neméně užitečnou čtivou knížečku „Sexuální potíže a problémy“.

Připomeňme si jubilantova nejdůležitější životopisná data. Narodil se 25. srpna 1932 v Brně. Studium psychologie ukončil na Filosofické fakultě v Brně v roce 1958. Kandidaturu věd obhájil na bratislavské fakultě v roce 1969 a tam se též habilitoval v roce 1975. Jako klinický psycholog a později vedoucí oddělení psychologie je od roku 1958 věrný psychiatrické léčebně v Kroměříži – s dvouletou přestávkou, kdy byl zaměstnán na psychiatrické klinice v Brně, a ročním přerušením, kdy byl hostujícím výzkumným pracovníkem na Stanfordské a Pennsylvánské universitě. V roce 1964 se stal na částečný úvazek odborným asistentem katedry psychologie v Brně a učil zde až do roku 1978, kdy ho normalizátorské vedení fakulty a katedry jako nestraníka a nemarxistu a také jako odborného konkurenta znepokojujícího svou tvořivostí a kvalitou přimělo z brněnské university odejít. Brzy nato mu však umožnila aspoň externě přednášet Palackého universita v Olomouci, které pak zůstal věrný i po své

polistopadové rehabilitaci, a kde se stal profesorem klinické psychologie na půl úvazku, neboť svou klinickou základnu v Kroměříži nehodlá zatím opustit.

Svým dílem obohatil Kratochvíl naši odbornou literaturu. Jeho „Psychoterapie“, vydaná poprvé v roce 1970, se stala jednou ze základních postgraduálních příruček pro psychiatriy a klinické psychology a zůstává jí i v dalších dvou aktualizovaných reedicích. Neméně si jí váží v Polsku, kde vyšla již ve čtyřech vydáních. Oba svazky „Skupinové psychoterapie neuróz“ a s nimi „Terapeutické komunita“ jsou instruktivními návody k systematické skupinové práci a zároveň shrnutím praktických zkušeností i výzkumu Kratochvílova pracovního týmu. I tyto tři knihy přeložili a vydali v Polsku. „Manželská terapie“ a „Terapie funkčních sexuálních poruch“, obě odměněné cenou České sexuologické společnosti, se staly vyhledávanými rukověťmi pro manželské poradce; vyšly také v ruském překladu. V knížkách „Podstata hypnózy a spánek“, „Hypnóza – experimentální přístup a klinická hypnóza“ je shrnutí všeho podstatného, co se ví o hypnóze, hypnabilitě a hypnotických jevech, a praktické návody jak hypnotizovat a jak léčebně využít hypnózu v různých lékařských oborech. „Klinická hypnóza“ (1990) získala cenu Českého literárního fondu i České lékařské společnosti. Vedle těchto významných monografií nelze pominout, že Kratochvíl uveřejnil více než 100 odborných článků, z nichž třetina vyšla v cizích jazycích, 40 zpráv s poznatky ze zahraničních cest, symposií a kongresů a na 180 recenzí významných knih.

Kratochvíl vědec a autor velkého počtu publikací je na jedné straně schopen vytrvalého soustředění a zamyšlení, při němž se obejde bez společenského ruchu, na druhé straně se však dovede vyžívat sociálně i fyzicky: je ve svém živlu, když hraje psychodrama s pacienty, když dává instrukce dysfunkčnímu páru, když vede výcvikovou skupinu studentů nebo kolegů, když vysílá na rozvíčku frekventanty hypnotického kursu, když kluše hanáckou rovinou, pádí na běžkách po hřebenech Jeseníků či Krkonoš, vystupuje na Tatranské vrcholy, naslouchá v divadle italským, českým či Wagnerovým operám, sedí za volantem své červené Lady (a přitom někdy zkouší posluchače z psychologie) nebo vypráví zahraničním hostům v kroměřížské galerii o Švabinském a na Buchlově o historii hradu či s nimi plave v buchlovické přehradě.

Kratochvíl je bytostný pedagog, jak dosvědčuje jeho činnost na katedrách psychologie v Brně a Olomouci, v pražském ILFu i v různých kursech včetně tradičních kroměřížských kursů hypnózy. Dovede posluchače zaujmout, aktivizovat, využívat skupinovou dynamiku. Nelení zajistit si přesvědčivý názorný materiál a dokáže demonstrovat poznatky na samotných účastnících. Jeho výklad je temperamentní a zaujatý, ale zároveň logický a kritický, podává informace s nadšením i nadhledem. Uznává sílu jednostranného přesvědčení, ale sám se hlásí k pojetím syntetickým a intergrativním. Je tolerantní a fanatismus je mu cizí.

Kratochvíl je světový. Na Stanfordu se rychle začlenil do výzkumného týmu profesora Hilgarda a jeho práce i osoba tam byla dobře hodnocena. Na zahraničních univerzitách, konferencích a kongresech přednáší a demonstruje stejně pohotově v angličtině, jako v ruštině a němčině. Rád cestuje a své zahraniční cesty vždy uzavírá zajímavou zprávou pro Čs. Psychiatrii. Vedle Kroměříže, kterou si – původem Brňan – záměrně zvolil za „své“ město, miluje San Francisco, Bratislavu, Tatranskou Polianku, Amsterdam a Leningrad.

Terapeutická komunita pro neurotiky, kterou před více než dvaceti lety uvedl v život a v níž je stále obklopen dobře fungujícím léčebným týmem, je mezi našimi psychiatry, psychology i pacienty dostatečně známa (2). Kratochvílův archív na oddělení klinické psychologie obsahuje unikátní dokumentaci 200 uzavřených skupinových sezení se zápisy

programů, charakteristikami pacientů a s epikrizami skupin i podrobnou dokumentací dvou stovek manželských dvojic, které prošly pod jeho vedením sexuální terapií.

Funkce Kratochvíl nevyhledával, byl do nich navrhován a získával vždy značný počet hlasů. Je místopředsedou České psychiatrické společnosti, předsedou sekce pro hypnózu, členem výboru České psychoterapeutické a České sexuologické společnosti. Je čestným členem Slovenské psychoterapeutické společnosti, Polské psychiatrické společnosti a Americké společnosti pro klinickou hypnózu.

Před svou šedesátkou připravil se svými spolupracovníky tři významné a zdařilé akce: 7. regionální evropské psychoterapeutické sympozium s tématem návratu do Evropy („kam jsme došli a co můžeme nabídnout“), 18. psychoterapeutickou konferenci v Luhačovicích s bohatým výběrem přednášek, cvičení a dílen, kde přednesl sdělení o integrativní psychoterapii a pracovně vzpomínkový seminář „čtyřicet let kroměřížské klinické psychologie“. Před svým jubileem spokojeně, ale nevěrohodně prohlásil, že šedesátinami bude jeho dílo uzavřeno a že hodlá „odpočívat na vavřínech“. To by uvítala hlavně jeho rodina v čele s milou a vlídnou manželkou, která zatím prokázala v soužití se svým superproduktivním a věčně (pracovně) migrujícím mužem vpravdě hanáckou „svatou trpělivost“. Spíše však bude Stanislav s vavříny na čele neochvějně pokračovat na své obdivuhodné cestě životem. Ať na ní tento dobrý muž ještě dlouho ve zdraví kráčí a tvoří.

Milan Bouchal

Psych. klinika Masarykovy University

Jihlavská ul.

Brno-Bohunice

Literatura

1. **Hájek, P., Bouchal, M.:** PhDr. Stanislav Kratochvíl, CSc. padesátníkem. Čs. Psychiat. 78, 1982, 4, 287.
2. **Plhánková, A.:** 20 let kroměřížského psychoterapeutického oddělení. Čs. Psychiat. 88, 1992, 1, 55–57.